

ВОДНІ РЕСУРСИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Ємець А.С.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник – канд. геогр. наук, доц. Питуляк М. Р.

Метою статті є аналіз водних ресурсів Івано-Франківської області та їх використання.

Гідрографічна мережа Івано-Франківської області представлена притоками району басейну річки Дністер та суббасейну річки Прут. Сітка правих та лівих приток р. Дністер, в зв'язку з особливостями рельєфу і клімату розвинена нерівномірно. Найбільш розвинена сітка правих приток, які формуються в Карпатах. До них належать ріки: Свіча, Лімниця, Луква, Сівка, Бистриця. Ці річки мають досить розвинену систему, особливо в гірській частині [3].

Річкова мережа суббасейну р. Прут в своїй верхній частині збирає води з найвищої частини області - Гуцульських Карпат. Як і район басейну річки Дністер, суббасейн річки Прут має різку асиметричну будову, основна водозабірна площа - на правобережжі там же - найбільші його притоки - Прутець Яблунецький, Прутець Чимигівський, Ослава, Лючка, Пістинька, Рибниця, Черемош. Ліві притоки малочисельні і маловодні. Найбільші з них - Турка і Чернява [1].

Всього по території області протікає 8294 річки, загальною довжиною 15754 км, у тому числі: 4688 річок в районі басейну річки Дністер довжиною 9111 км і 3606 річок в суббасейні річки Прут довжиною 6643 км.

Загальна густота річкової мережі в середньому по області становить 0,2 - 0,4 км/км²; в окремих басейнах вона вища, наприклад, в басейнах Лімниці і Бистриці дорівнює 1,3 км/км², а басейнах Білого і Чорного Черемошів досягає 1,7 - 2,5 км/км².

До водних ресурсів належать озера та штучні водойми. На території області нараховується 147 природних водойм – озер, які утворилися в старицях річок та в давньольодовикових формах рельєфу, три водосховища сезонного регулювання (Бурштинське, Чечвинське, Княгининське) загальним об'ємом - 63.5 млн м³, а та-

кож 1364 ставки загальною площею 5100,3 га і площею водного дзеркала 3607,811 га., які знаходяться в оренді юридичних і фізичних осіб та використовуються переважно для риборозведення [1].

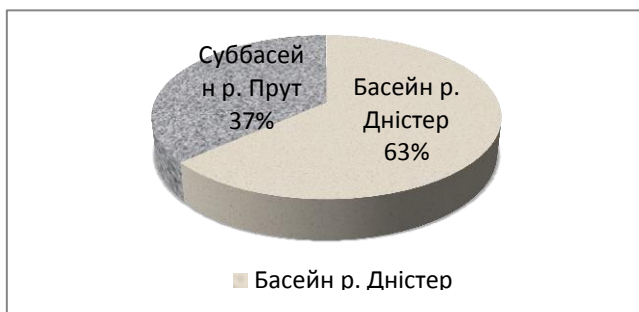

Рис. 1. Розподіл поверхневих водних ресурсів в середній по водності рік між басейном р. Дністер і суббасейном р. Прут (побудовано за [3]).

Поверхневі водні ресурси, що формуються в межах області в середній по водності рік складають 4544.4 млн м³, в рік 75% забезпеченості - 3317.6 млн м³ і в рік 95% забезпеченості - 2182.3 млн м³. Сумарні водні запаси (з водами сусідніх областей) складають відповідно 9050.8 млн м³, 6562.6 млн м³, 4299.3 млн м³.

Івано-Франківська область є найбільш забезпеченою водними ресурсами завдяки великій мережі малих і середніх річок, р. Дністер. Саме малі річки найбільше використовуються для забезпечення водними ресурсами населення.

Найбільшими водоспоживачами є промисловість області, сільське господарство, комунальні підприємства. Спеціальне водокористування в 2019 році в області здійснювали 480 водокористувачів [3].

Обсяг річного ліміту забору води, встановлений в дозволах на спецводокористування, і в цілому по області складає 1473 млн м³ при фактичному заборі 84,77 млн м³ [1].

Важливим є економне витрачання води, особливо для побутових потреб, збільшення можливостей повторного використання води в промисловості і енергетиці.

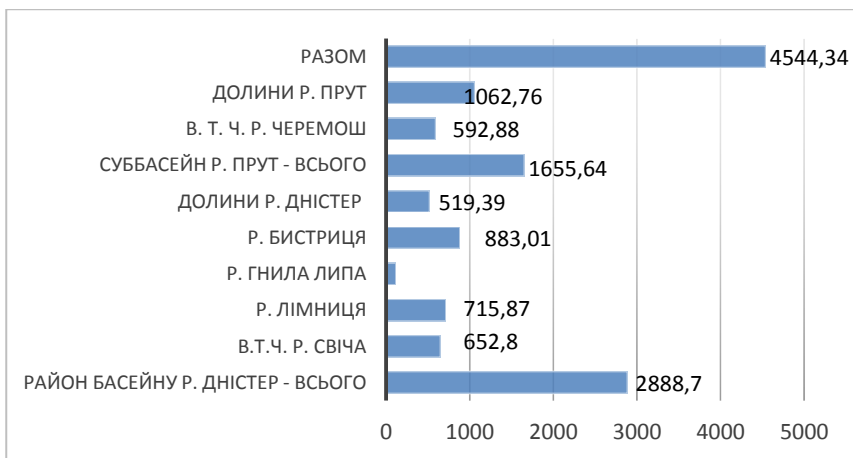

Рис. 2. Поверхневі водні ресурси, що формуються в межах Івано-Франківської області в середній по водності рік (побудовано за [3]).

У 2019 році скинуто 60,3 млн м³ зворотних вод, із яких 50,95 млн м³ очищені до нормативних показників і тільки 1,03 млн м³ скинуто забруднених зворотних вод [3].

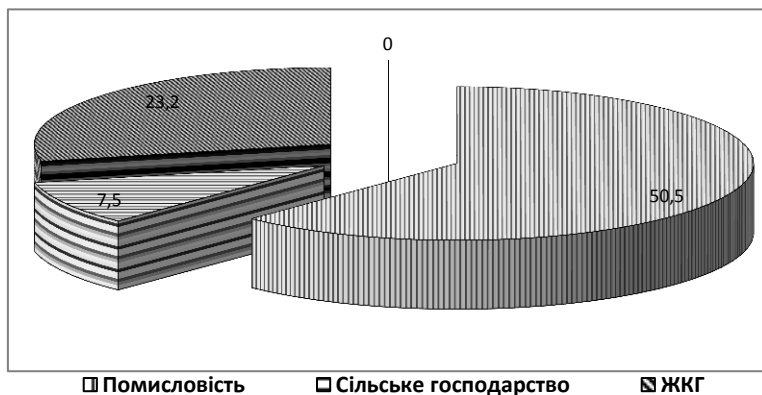
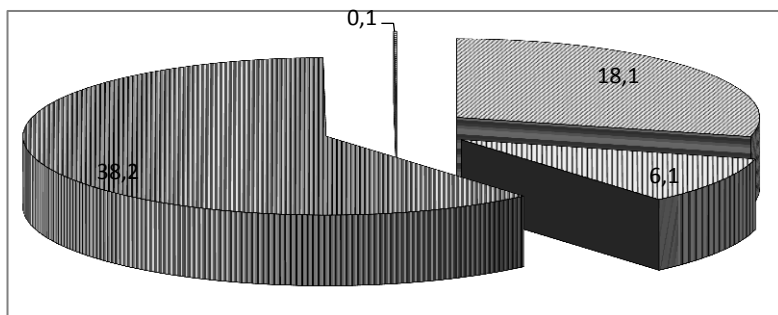

Рис. 3. Використання води за видами економічної діяльності у 2019 році (млн м³) (побудовано за [3])

Забруднені зворотні води були скинуті у річки Бистриця, Тлумачик, Бистриця Солотвинська, Гнила Липа, Лімниця, Чечва, Сівка, Свіча, Саджава, Черемош, Чорнява, Рибниця.

■ Промисловість □ Сільське господарство ▨ ЖКГ ▩ Інші галузі

Рис. 4. Скид забруднених вод у поверхневі водні об'єкти за 2019 р. (млн м³) (побудовано за [3]).

Причинами такого стану є відсутність очисних споруд, низька ступінь очистки зворотних вод внаслідок перевантаження і недотримання технологічного режиму на існуючих очисних спорудах та відсутність технології очищення зворотних вод від розчинених мінеральних речовин (солей) [3].

Як засвідчують результати наукових досліджень, людство часто не усвідомлює важливість і значущість водних ресурсів, про що переконливо засвідчують надмірні темпи використання води та відсутність адекватних заходів, спрямованих на збереження, поліпшення та охорону водоресурсних джерел в Україні, зокрема і в Івано-Франківській області. Особливо це стосується запасів прісної води, які щорічно зменшуються. За розрахунками дослідників запаси прісної води на земній кулі обмежені – вони становлять лише 3%, або 35 млн. км² від усіх земних запасів води [4].

Зважаючи на значущість прісної води зупинимось на основних заходах щодо покращення екологічного стану водних об'єктів в Івано-Франківській області [3].

Одним із основних заходів з покращення екологічного стану річок, водоохоронних зон та прибережних захисних смуг - це не-

допущення забруднення поверхневих вод і прилягаючих земельних масивів у т. ч. водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, будівництво нових та реконструкція і ремонт діючих очисних споруд, недопущення скидання у відкриті водойми неочищених стоків [4].

Через обмежене фінансування з Державного бюджету природоохоронних заходів у т. ч. очистки забруднених стоків в області залучено кошти приватних підприємств, а також кошти екологічного фонду обласного і районних бюджетів.

Інтенсивний розвиток туристично-відпочинкового комплексу «Буковель» на території Яремчанської міської ради у верхів'ї водозбірної площі басейну р. Прут вимагають недопущення забруднення гірських річок в першу чергу основної артерії р. Прут, яка є джерелом питного водопостачання м. Коломиї і м. Снятин Івано-Франківської області та м. Чернівці Чернівецької області, а також населених пунктів Республіки Молдова [2].

Важливим напрямком охорони водних ресурсів є відновлення та впорядкування водних джерел. В області проводяться роботи по розчистці джерел від засмічення, укріпленню водовідвідних каналів кам'яним мощенням, облицювання колодязів, підсипка площадок та доріжок.

Як бачимо, питання охорони водних ресурсів є актуальним для Івано-Франківської області.

Список використаних джерел:

1. Екологічний паспорт Івано-Франківської області за 2020 р. URL: <http://www.menr.gov.ua/content/article/5980>
2. Приходько М.М., Приходько М.М. (молодший). Управління природними ресурсами і природоохоронною діяльністю. Монографія. Івано-Франківськ: Фоліант, 2004. 820 с.
3. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Івано-Франківській області за 2019 р. URL: <https://menr.gov.ua/news/31778.html>
4. Хвесик М. А. Основні пріоритети державної політики в галузі раціонального використання, охорони та відтворення водних ресурсів / М. А. Хвесик // Регіональна економіка. 2002. № 1. С. 184–197.